

۲۹۹۹
۹۸-۲-۲۱

به نام خدا

در جستجوی میمرغ دانا

مکاتیسم گذار به اقتصاد دانایی بر اساس توسعه پذیری

www.ketab.ir

انتشارات پرکه س - ۱۳۹۸

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

عنوان و نام پدیدآور	: دکتر جستجوی سیمرغ دانا/ رضا مجیدزاده.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات پرکاس، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۲۰۰ صفحه، مصور، جدول، مودار.؛ ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: اقتصاد دانش بنیان
موضوع	: Knowledge economy
موضوع	: رشد اقتصادی
موضوع	: Economic development
رده بندی دیویی	: ۴۰۳۸/۶۵۸
رده بندی کنگره	: HD۲۳۰/۴۵۳ م ۱۳۹۷
سرشناسه	: مجیدزاده، رضا، ۱۳۵۷ -
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
شابک	: 978-600-7469-42-2
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۵۲۰۷۰۶

در جستجوی بیماران

نویسنده: رضا مجیدزاده

شابک: ۲-۴۲-۷۴۶۹-۶۰۰-۹۶۴

چاپ: اطلس

شمارگان: ۱۰۰ جلد

طرح جلد: الناز هاشمی

چاپ اول: بهار ۱۳۹۸

قیمت: ۳۳۰,۰۰۰ ریال

www.parkaas.ir

انتشارات پرکاس

تلفن: ۴۴۶۹۰۷۶۱

تهران- صندوق پستی ۱۱۶-۱۳۹۱۵

فهرست

۷	مقدمه
۱۱	فصل اول سیمرغ دانا
۱۱	دبیاجه
۱۷	اندوخته خانه های پژوهشگران درباره اقتصاد دانایی
۲۱	مکانیسم گذار به اقتصاد دانایی
۴۱	فصل دوم اقتصاد دانایی
۴۱	دبیاجه
۴۲	شیوه تولید و رژیم انتظام (انگیزش)
۴۸	شیوه تولید اقتصاد دانایی
۷۳	فصل سوم گذار به اقتصاد دانایی
۷۳	دبیاجه
۷۴	آموزه‌هایی از تجربه کشورها بر اساس مدل HCIA
۷۹	امریکای لاتین
۸۵	امریکای شمالی
۸۹	اروپا
۹۲	آسیای شرقی
۹۶	تحلیل تطبیقی نهادهای اقتصاد دانایی
۹۹	فصل چهارم انگیزش - انتخاب - انباشت در اقتصاد ایران
۹۹	دبیاجه
۱۰۰	ساختار انگیزش یا رژیم انتظام
۱۰۱	وابستگی به مسیر تاریخی

۱۳۹	ساختار قدرت چانه‌زنی بازیگران در لایه طراحی نهادی
۱۳۱	بردار حالت حقوق مالکیت
۱۳۳	توسعه‌پذیری اقتصاد دانایی در ایران
۱۳۵	فصل پنجم استخراج مکانیسم‌های گذار به اقتصاد دانایی
۱۳۵	مفهوم الگوسازی
۱۴۱	رویکرد راهبردی و فرایندی: نظام ملی نوآوری
۱۴۱	ایالات متحده امریکا
۱۴۳	ژاپن
۱۴۴	نظام ملی نوآوری فنلاند
۱۴۶	الگوسازی
۱۵۵	طراحی مکانیسم توسعه‌پذیری
۱۶۳	فصل ششم طراحی مکانیسم گذار اقتصاد ایران به اقتصاد دانایی
۱۶۳	طراحی مکانیسم توسعه‌پذیر برای اقتصاد دانایی
۱۷۱	طراحی مکانیسم مبتنی بر توسعه‌پذیری
۱۸۰	طراحی مکانیسم گذار به اقتصاد دانایی
۱۹۲	جمع‌بندی
۱۹۵	منابع

مقدمه

اقتصاد دانایی به این معنا نیست که پیش‌ترها چرخ اقتصاد بر اساس نادانی چرخیده است بلکه دانایی به کلرد حلق ارزش تبدیل شده و سهم آن از تولید ثروت در مقایسه با جوامع پیش‌دانشی افزایش یافته است. کتاب حاضر به موضوع نهادهای لازم برای گذار به یک اقتصاد دانایی اختصاص دارد؛ اقتصاد دانایی به‌عنوان یک شیوه تولید به کار بسته دانش به‌عنوان یک عامل مولد ارزش با ابزار تولید و روابط اجتماعی و فنی تولید برخی مواردی از قبیل مهندسی و مدیریت دانش در کسب منافع اقتصادی اشاره می‌کند. گذار به سمت اقتصاد دانایی نیازمند نهادهایی خواهد بود که ساختار انگیزشی متناسب با به‌کارگیری دانش و سرمایه‌گذاری در آن را به وجود آورد. البته ممکن است برنامه‌ریزی یک‌طرفه بدون توجه به واکنش‌های احتمالی گروه‌های مختلف و ساختار انگیزش و ترجیحات آنها به نتیجه مطلوب نینجامد. بنابراین بنیادهای نهادی و برنامه‌ریزی باید به‌طور هم‌زمان مورد توجه قرار گیرند و مکانیسمی طراحی شود که تعادل نهایی اقتصاد دانایی را محقق سازد. چنین مکانیسمی باید ابعاد مختلف مزایای یک اقتصاد رقابتی و ارتباط فعال بین‌المللی را نیز به

حساب آورد. از این روی تمرکز این نوشتار بر روی بنیادهای نهادی و برنامه‌ریزی تحقق اقتصاد دانایی به‌ویژه از بعد طراحی مکانیسم معطوف است.

پس از استقرار شیوه تولید تویوتایی، تمرکززدایی جغرافیایی از تولید به افزایش اهمیت دانش کاربردی و محض، به‌عنوان عامل مؤثر در افزایش توان رقابتی و جذب بازارهای جدید منجر شد. در عصر حاضر، دانش به مهم‌ترین عامل ایجاد ارزش تبدیل شده است. بدین ترتیب اقتصادهایی که از جمعیت جوان و دانشگاری برخوردار بوده یا توانایی جذب دانش‌آموختگان دیگر کشورها را داشته باشند، یکی از شرط‌های لازم برای گذار به اقتصاد دانایی برخوردارند اما از منظر تئوری نهادگرایی، زمینه‌های نهادی (انکیزی) و برنامه‌ای (زیرساخت‌های لازم) برای تحقق شیوه تولیدی خاص همانند اقتصاد دانایی باید فراهم باشد. برای نمونه وابستگی به ساختارهای یک اقتصاد عمدتاً وابسته به نفت و فاقد تعامل فعال با جهان، نیز از میزان توانایی کشور در گذار به شیوه تولید دانایی می‌کاهد. دروازه سرمایه‌جمعی جوان، مزیتی است که در صورت غفلت یا از کشور خارج شده یا به خاطر مسائل اقتصادی مبتلا به کشور به مانعی برای رشد اقتصادی پایدار تبدیل خواهد شد. از این روی تلاش هدفمند برای استقرار پیش‌شرط‌های اقتصاد دانایی ضرورت دارد. به علت وجود طیفی از ذینفعان در بستر هرگونه سیاست‌گذاری یا برنامه‌ریزی زیرساختی و نهادی، طراحی مکانیسم برای طراحی مسیر گذار به اقتصاد دانایی از الزامات مناسبی به دست می‌دهد.

سازماندهی نوشتار حاضر به این شرح است؛ فصل اول روی اهمیت اقتصاد دانایی تمرکز دارد. قسمت دوم به تشریح اقتصاد دانایی اختصاص دارد. در فصل سوم مقایسه تطبیقی بنیادهای نهادی و برنامه‌ای گذار ۴ گروه از کشورهای منتخب به اقتصاد دانایی صورت می‌گیرد. قسمت چهارم به ارزیابی مشخصه‌های نهادی اقتصاد ایران و وضعیت اقتصاد دانش دانایی در آن پرداخته و

تحلیل شکاف چارچوب انگیزشی و زیرساختی اقتصاد دانایی در ایران را ارائه می‌دهد. در فصل ۵ الگوبرداری از تجربه کشورهای منتخب صورت پذیرفته و در فصل ۶، مکانیسم پیشنهادی گذار پایدار به اقتصاد دانایی ارائه می‌شود. نگارش کتاب حاضر با کمک‌ها و راهنمایی‌های ارزنده تداسکیلان در مدل‌سازی، واپسین فصل کتاب به سرانجام رسیده است. راهنمایی ارزنده دکتر بایزید مردرخی نیز به اصلاح کل متن کمک کرد اما هرگونه نقص و خطا بر عهده اینجانب است که تذکر آن از جانب خواننده گرامی را به دیده منت می‌پذیرم.

رضا مجیدزاده

مدیر گروه توسعه‌پذیری اندیشگاه طرح هزاره پاسارگاد